

ДЖЕК ДЕВАЙН

з ВЕРНОМ ЛОЕВОМ

ВДАЛЕ ПОЛЮВАННЯ

ІСТОРІЯ ГОЛОВНОГО
ШПИГУНА АМЕРИКИ

ХАРКІВ
«Фоліо»
2018

■ ФЕРМА, 1969

Коли я був ще малий, то мені ніколи не спадало на гадку, що колись я вступлю на службу до Центрального розвідувального управління. Я зростав у родині ірландського католика (батько встановлював системи опалення).

Моїми пращурами були ткачі та фермери, котрі іммігрували до Сполучених Штатів в часи картопляного голоду 1846 року¹, оселившись у Південній Філадельфії, відтак знайшли роботу на будівництві та в департаменті поліції. Але якимось дивним чином таємні операції нуртували в моїй ДНК, і я остаточно збагнув це 1966 року, коли моя дружина Пет подарувала мені на двадцять шостий день народження відповідну книжку.

«Невидимий уряд» Девіда Вайза та Томаса Росса став для мене одкровенням. Читач, безсумнівно, був шокований і обурений його викриттями громіздкої бюрократії таємної розвідки ЦРУ, яка стала настільки потужною, що вже загрожувала самій демократії, для захисту якої й була створена. Але проникливе читання не дозволило сприйняти аргументів, поданих у цьому виданні. Фактично, замість викладу дій безконтрольної розвідувальної спільноти, яка займається таємними операціями, що загрожують нації, публікація розкрила систему запобіжних заходів, які

---

¹ Великий голод в Ірландії, відомий також як Ірландський картопляний голод, стався в 1845—1849 роках. Його спричинила деструктивна економічна політика Великої Британії та спровокований епідемією фітопатогенного картопляного грибка (*Phytophthora infestans*), який викликав фітофтороз. У результаті англійської колонізації XVII—XVIII ст. корінні ірландці практично повністю втратили свої земельні володіння; сформувався новий правлячий прошарок, що складався з протестантів, вихідців із Англії та Шотландії.

запровадив президент Дуайт Ейзенхауер. Гортаючи сторінки, я перейнявся відчуттям місії та життєздатності Агенції й був настільки заінтригований таємними операціями, описаними в книжці (не кажучи вже про ймовірні життєві пригоди та роботу з іноземцями в екзотичних місцях), що як тільки скінчив її читати, відразу ж відправив листа до Агенції, що хотів би отримати роботу в її структурах.

У той час я викладав суспільні науки в старшій школі в передмісті Філадельфії, і ЦРУ було останнім, про що я міг би подумати. На літо я доповнював свою викладацьку діяльність розвантаженням транспорту у центрі дистрибуції харчових продуктів у Південній Філадельфії, що підготувало мене до майбутнього «брудного життя» та небезпек за кордоном. Мені довелося вступити до профспілки водіїв вантажних перевезень, аби працювати там, і я був присутній під час промови їхнього боса Джиммі Гоффа¹ в конференц-залі у Філадельфії. Він нагадав мені Кастро, котрий міг безперервно патякати упродовж годин, але його харизма була незаперечною.

Далекобійники були крутими хлопцями. Якось мене відпустили з роботи раніше на похорон колеги. Коли я спитав, що трапалося, мені тихцем сказали, що чоловік організував дисидентську групу робітників і потрапив у бійку, в якій фігурували бейсбольні бити. Це аж ніяк не відповідало моему релігійному вихованню. Мої сестри Анна-Мей, Мері-Лу й я виростили в світі Оззі та Гарріет². Після Другої світової війни наші батьки переселилися в глибинку штату Делавер. Наша сім'я була «синіми комірцями», дуже люблячою та безпечною. Через власну наївність я вважав, що майже всі в Америці жили так само.

Я зустрів свою майбутню дружину Пет на пляжі в Північному Вайлдвуді (штат Нью-Джерсі), коли вона й її подруга Ненсі Пол пройшли повз мій рятувальний щит. Якщо не брати до уваги моєї кар'єри в розвідці, це була найкраща робота, яку я будь-коли мав. І досі проводжу своє літо та вихідні на березі у сусідньому Оушен-сіті, а нещодавно

---

¹ *Джиммі Гоффа* (1913—1982) — профспілковий лідер, котрий створив одну з найбільших і найвпливовіших організацій у США. В роки Великої депресії рятував багатьох робітників від голодної смерті і став символом профспілкового руху.

² *«Пригоди Оззі та Гарріет»* — комедійне шоу, яке виходило на американському телеканалі Ей-Бі-Сі з 3 жовтня 1952-го по 26 березня 1966 року і вважається моделлю ідеальної американської сім'ї.

навіть репрезентував випускників служби берегового патруля Оушен-сіті у Національному чемпіонаті рятівників із моїм колишнім колегою з ЦРУ Джимом Кемпбеллом. За підтримки інших рятівників — Джо Грімеса та Джека Брукса, ми ті змагання виграли. 2012 року я виграв чемпіонат серед тих, кому за сімдесят (разом із легендою Оушен-сіті Джо Шміттом).

Пет і я не відразу сподобалися одне одному, але коли я вийняв скалку з ноги її подруги, дівчина була вражена цим жестом галантності. Ми побралися в церкві Гуд-Шеппард у Філадельфії в листопаді 1962-го. Відколи ми зустрілися, Пет вивчила мене набагато краще, ніж це міг зробити будь-хто інший. Тому не дивно, що через чотири роки вона подарувала мені книжку, яка змінила наше життя.

Минув якийсь час, перш ніж я отримав відповідь на мій лист до ЦРУ. Мене запросили на співбесіду до офісу у центрі Філадельфії. Мені заімпонував офіцер ЦРУ, котрий виглядав як учасник Ліги плюща¹. Він спілкувався бездоганною мовою, був одягнений у твідовий костюм і черевики з гострими носачами. Правду кажучи, Агенція завжди була егалітарнішою², ніж високі представники Єльського та Принстонського університетів змусили б когось у це повірити. Тим не менш, співбесіда пройшла добре, і мені призначили вступний іспит, який мав визначити рівень інтелекту, навички письма та психологічну врівноваженість.

За кілька тижнів по тому відбулося ґрунтовніше тестування у Вашингтоні, яке передбачало випробування поліграфом і розлогі співбесіди. На початку 1960-х наркотики не були проблемою серед представників середнього класу Америки. Замість цього експерт із «детектора брехні» прискіпливо цікавився, скільки пива я випивав, коли був студентом і рятувальником. Після виснажливих намагань переконати ЦРУ в своїй потребності їм я повернувся до викладацької діяльності. Спливло кілька тижнів, перш ніж я отримав листа із запрошенням ще раз приїхати до Вашингтона 7 лютого 1967 року, аби вступити до лав Центрального розвідувального управління.

¹ *Ліга плюща* — асоціація вісьмох найстаріших американських університетів. Назва походить від гілок плюща, що обвивають старі будівлі у цих університетах. Вважається, що члени Ліги є високоосвіченими та наділеними певним снобізмом щодо інших американських університетів.

² *Егалітарний* — зрівняльний, рівний, рівноправний.

Моя перша посада — офіцер об'єднаної документації таємної служби (з перспективою стати аналітиком, поки не настане відповідний час, коли мене зможуть відправити на Ферму, де навчають оперативників.) У підвальному приміщенні без вікон у штабі ЦРУ я переглядав телеграми, що містили інформацію про повернення до Ленглі (штат Вірджинія) агентів зі Східної Європи. Поруч мій новий колега робив те саме щодо офіцерів із Радянського Союзу. Його звали Олдрич Еймс. Він стане одним із найбільших зрадників в історії ЦРУ.

Я ніяк не міг повірити, що працюю всередині «невидимого уряду», в той час як моєму колезі це було байдуже. Він просувався до таємної кімнати іншим шляхом. Рік (так ми його називали) був виплеканцем ЦРУ. Підлітком він вештався біля справжнього британського яхт-клубу в Рангуні, столиці Бірми, де його батько з 1953-го по 1955 рік працював агентом ЦРУ під прикриттям. «Вилетівши» з Чиказького університету та розпочавши самостійне життя як член театральної групи у Вінді-сіті, Рік повернувся додому до Макліна, що у Північній Вірджинії. Його батько Карлтон Еймс після своєї закордонної місії тоді займався паперовою рутинною і негайно допоміг синові отримати роботу в Агенції.

Коли я познайомився з ним восени 1967 року, Еймс саме закінчував навчання в Університеті Джорджа Вашингтона. Моєму колезі бракувало витонченості (що, як я вважав, необхідна шпигунові). Він був неохайний, із тонким темним волоссям і гидкими зубами, поцяткованими цигарками Camel, які він курих безперервно, а його одяг можна було б описати як куплений на розпродажу знижок. Тим не менш, він, мабуть, знав з-поміж нас про розвідку найбільше і відчував зрослий інтерес до операцій у Радянському Союзі та контррозвідки.

У задушливому підвалі штаб-квартири ЦРУ, освітленому флуоресцентним сяйвом, мій світський і цинічний колега, міг годинами, як і я, гаряче сперечатися про нагальні проблеми нашого часу. Наші бесіди були гідні випускників філософських факультетів. Чим більше я згадував про таємні операції та відчайдушну хоробрість офіцерів Агенції, тим дужче Еймс хитав головою й усміхався своєю скептичною посмішкою.

— Джеку, основою роботи є контррозвідка, — запевняв він.

Як на те, хоч Еймс був на кілька місяців попереду мене в допрофесійній підготовці, але ми стали друзями, виявили спільні інтереси та животіли

на нашу вбогу зарплатню за шкалою GS-8¹. Одного вечора ми з Пет познайомилися з подругою Еймса, Ненсі Сеґебарт, приємною розумною юнкою, котра працювала в аналітичному блоці Агенції — Управлінні розвідки, а в травні 1969-го ми побували на їхньому весіллі, в унітаріанській церкві² в Північній Вірджинії.

Там я й зустрівся з батьком Еймса, Карлтоном, котрий саме пішов на пенсію після того, як п'ятнадцять років прогарував на ЦРУ. Я зміг відчутти певну дистанцію між ним і його сином, про яку мені казав Еймс. У будь-якому випадку, Еймс намірявся вирушити на своє перше призначення у радянському та східноєвропейському (SE) відділі до Анкари (Туреччина).

Перед тим, як він поїхав, і наші шляхи розійшлися, ми обмінялися книжками. Еймс подарував мені «Труну для Димитріуса» (шпигунський роман Еріка Емблера), в якій автор занурюється в нереальний світ подвійних агентів і шпигунських пристрастей і стає невіддільним від персонажів своїх творів. Я подарував йому «Психопатологію та політику» Гарольда Ласвелла, де розповідалось про те, як можна тлумачити політичні дії в світлі вчення Фройда. Ця книжка повернулася до мене через багато років. І я був здивований, що Еймс пам'ятав, хто йому її подарував, і тепер гадаю, наскільки це було йому близьке.

За кілька років я згадав про це в бесіді з Сенді Граймс незабаром після виходу її книжки про Еймса «Коло зради: звіт ЦРУ про зрадника Олдріча Еймса та людину, котру він зрадив», що побачила світ у середині листопада 2012 року. Ми зустрілися під час сніданку у готелі «Палас» у Нью-Йорку й згаяли цілу годину за чаєм, базикаючи про нього. Сенді зробила собі кар'єру, вивчаючи рекрутські агенції радянських інформаторів. Вона стала співавтором офіцера контррозвідки (покійної Жанни Вертефей) і приєдналася до команди, що полювала на «кротів» Еймса 1991 року.

Вони стали двома офіцерами, котрі найбільше прилучилися до остаточного викриття Еймса у 1994-му, через дев'ять років після того, як той став шпигувати для Радянського Союзу. Він видав «советам» імена наших найкращих російських агентів, і кожного з них після зради Еймса

¹ GS-8 — це восьме місце в загальному розкладі (GS) заробітної платні, яку отримують більшість цивільних державних службовців у США. 2018 року вона становила від 39 707 до 51 623 USD на рік.

² Унітаріанська церква — течія в протестантизмі, що відкидає догмат про Трійцю, декотрі її теологи також не приймають вчення про гріхопадіння.

ЗМІСТ

Передмова до українського видання	3
Вступ	5
Розділ перший. УСЕРЕДИНІ НЕВИДИМОГО УРЯДУ Ферма, 1969	13
Розділ другий. ПУЛИ, ПІКАПИ ТА РАКЕТИ «СТІНГЕР» Афганістан, 1986	29
Розділ третій. «ТВІЙ ПРИЯТЕЛЬ ТЕЛЕФОНУВАВ ІЗ ЛЕТОВИЩА» Чилі, 1971—1974	47
Розділ четвертий. «ДОВЕДЕТЬСЯ ВСАДОВИТИ ЙОГО ЗА ПОЛІГРАФ» Вашингтон, 1985—1986	76
Розділ п'ятий. «ДЖЕКУ, ЦЕ ЗМІНЮЄ ВСЕ, ЧИ НЕ ТАК?» Вашингтон/Афганістан, 1986—1987	97
Розділ шостий. ЗБРЕХАТИ ПАПІ ЧИ «СПАЛИТИСЯ»? Італія, 1988	109
Розділ сьомий. ДЕМОНСТРАЦІЯ ЛІНІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ, АБО ПО ОДНОМУ ЗА ЛЕНЧ Вашингтон, 1990—1992	128
Розділ восьмий. БОРОТЬБА ІЗ «СОВЕТАМИ»: КОЛИ Я ЗБАГНУВ, ЩО ВСЕ ЗАКІНЧИЛОСЯ Вашингтон, 1990—1992	138
Розділ дев'ятий. НОВИЙ КЕРІВНИК, ПОГАНИЙ ПЕННІ ТА ПРИНЦИПОВІ РОЗБІЖНОСТІ ПО ГЕРОЇНУ Вашингтон, 1990—1992	147
Розділ десятий. ПІВЕНЬ І ПОТЯГ Вашингтон — Гаїті, 1992—1994	155
Розділ одинадцятий. ПІДЙМАННЯ ПЛАНКИ Вашингтон, 1994—1995	183
Розділ дванадцятий. НЕРОЗКРИТЕ 1995—1998	219
Розділ тринадцятий. РОЗПОДІЛ СТЕЙКА Нью-Йорк і Вашингтон (округ Колумбія), 1999 — і дотепер	229
Розділ чотирнадцятий. ВДАЛОГО ПОЛЮВАННЯ! Нью-Йорк, 2014—.....	274
Післямова	310
Подяка	314